

Miloš Z. Agatonović
Akademija vaspitačko-medicinskih strukovnih studija
Kruševac

УДК 077:32
172 Кант И.

INTERNETOM KA VEČNOM MIRU

Apstrakt: Imanuel Kant je smatrao da trgovački duh predstavlja sredstvo prirode kojim se ona služi na putu ka „večnom miru“. Takođe je smatrao, u skladu sa tradicijom liberalne misli od Monteskjea do danas, da trgovina ne može da opstane u vremenima ratnih sukoba. Imajući na umu Kantovo razmatranje o „večnom miru“, namera nam je da pokažemo da internet – kao medijum u kojem se danas odvija dobar deo trgovine i komunikacije, bez kojeg one ne bi bile moguće u razmerama u kojima je poznato da se odvijaju – omogućava ostvarenje mira. S druge strane, pokušaćemo da pokažemo da se mir, u savremenim uslovima čovekovog društva, održava sve dok postoji sloboda interneta.

Ključne reči: Kant, večni mir, teza *doux commerce*, internet, sukobi u svetu.

Uvod

Prema mišljenju Imanuela Kanta (Immanuel Kant), *mir* nije prazna misao, već zadatak čijem se rešenju postepeno približavamo kao cilju. Da bi se postigao „večni mir“, svi ljudi zajedno moraju hteti da žive u zakonsko-ustavnom stanju po principu slobode, što je po Kantovoj pretpostavci i volja svakog pojedinca. Sila koja omogućava zajedništvo volje svih ljudi, pa time i večni mir, jeste sama priroda, što Kant smatra da iz praktičnih razloga treba pretpostaviti. Priroda se služi trgovačkim duhom koji ujedinjuje narode i potpomaže nastanak mira. „A kako je od svih sredstava kojima država raspolaže novac zacementirano najpouzdanije sredstvo, to je on (a ne, naravno, moralne pobude) snažan podsticaj za sve države da potpomažu plemeniti mir i da svojim posredovanjem sprečavaju rat svagde u svetu gde god bi pretela opasnost da on bukne, upravo tako kao da se nalaze u trajnom protivratnom savezu“, veli Kant (Kant 1995: „Prvi dodatak“). Da bi *trebalo* želeći trajni mir, on mora biti *ostvariva mogućnost*. Zbog toga je Kant i smatrao da treba misliti da priroda teži miru i da je snaga uticaja trgovačkog duha na ljude najbolji dokaz da priroda to čini. Takvo Kantovo shvatanje u skladu je sa liberalnom tezom *doux commerce* koja potiče od Monteskjea (Charles Louis de Secondat, Baron de Montesquieu), koji je izričito govorio da je mir prirodna posledica

trgovine (*L'effet naturel du commerce est de porter à la paix*) (Montesquieu 2008: Livre XX, Ch. II, „De l'esprit de commerce”). Prema Montesquieu, duh trgovine stvara u čoveku osećaj egzaktne pravde, dok, suprotno tome, potpuno odsustvo trgovine stvara pljačku (Ibid.).

U ovom razmatranju poći ćemo od pretpostavke da novi mediji i tehnologija komunikacije značajno doprinose razvoju trgovine, bankarstva i ekonomije uopšte. Prvenstveno, imaćemo u vidu internet kao jedan od najznačajnijih medija današnjice, koji po upotrebi postaje dominantno sredstvo komunikacije i informisanja. Kao takav, internet je podsticajan za trgovački duh, u čemu je čak postao neophodan, kao i za razvoj demokratije i ostvarivanje pravednog društva. Pokušaćemo da pokažemo, što je glavni zadatak ovog rada, da odsustvo slobode interneta prati sukobe širom sveta i da slobodan internet može omogućiti trajni mir.

Sloboda interneta i sukobi u svetu

Ubrzani razvoj tehnologije doveo je do unapređenja trgovine zahvaljujući, pre svega, proširenju mogućnosti brze i efikasne komunikacije. Internet kao sredstvo komunikacije, koje je u ekspanziji poslednjih nekoliko decenija i koje postaje dominantno sredstvo, doveo je do revolucije u trgovini i bankarstvu. Putem interneta moguće je poručivanje i plaćanje, budući da omogućava upotrebu elektronskog novca. Elektronska trgovina podrazumeva mogućnost elektronskih novčanih transakcija, tako da je razvoj elektronske trgovine pratio razvoj elektronskog bankarstva. Sam novac je postao informacija, a informacija generalno postala vrednost koja je predmet trgovinske razmene. Zahvaljujući svemu tome trgovinu je moguće obavljati iz fotelje. Putem interneta sve vrste znanja su postale dostupnije, ona naučna i nenaučna, znanja o kulturama širom sveta, znanja koja se tiču gotovo svakog aspekta svakodnevnog života, što je dovelo da naučnog napretka, razmene i mešanja između svetskih kultura. Tako se, pojavom i razvojem interneta, svet pretvara u globalno selo, komforno mesto u kojem su eliminisani sukobi koji bi remetili razmenu iskustva, informacija i robe. Ili, možda bi tako trebalo da bude.

Odsustvo slobode na internetu relativno je pouzdan indikator da u potencijalnom ili aktuelnom smislu postoji sukob, unutrašnji ili spoljašnji. Ako postoji kontrola i cenzura interneta, postoji razlog zbog kojeg oni koji mogu da manipulišu internet komunikacijom, bilo da je reč o formalnim ili neformalnim centrima moći, to i čine. Danas, da bi se vlast u nekoj državi održala u situaciji u kojoj postoji opasnost od unutrašnjeg sukoba, bila bi joj potrebna stroga kontrola informisanja i komunikacije koja se odvija putem

interneta. Internet omogućava brzo i efikasno organizovanje grupnih akcija, pa tako i organizovanje protesta i pobune koje mogu biti pretnja za vlasti ili se tako mogu razumeti.

U talasu revolucija u zemljama severne Afrike i Bliskog istoka, koji je poznat kao „Arapsko proleće”, društveni mediji su odigrali značajnu ulogu u organizaciji protesta, iako je internet cenzurisan i slabo pristupačan u svim zemljama u kojima je došlo do nemira. U Tunisu, zemlji od koje je započeo talas, stranice društvenih medija kao što su Tviter (Twitter), Jutjub (YouTube) i Fejsbuk (Facebook), kao i različiti blogovi, imali su značajnu ulogu u pružanju nezavisnih informacija i analiza, širenju zahteva demonstranata i prikazivanju snimaka demonstracija u gradovima širom zemlje.¹ Reakcija vlade Tunisa bila je razbijanje mreža internet aktivista, hakovanje njihovih društvenih mreža i blogova, rukovođenje ekstenzivnim nadgledanjem internet komunikacije i onemogućavanje internet profila aktivista.² Januara 2011. godine Tunižanska revolucija, u zapadnim medijima poznata kao Revolucija jasmina, ipak je uspela, a sa njom se okončala dvadesettrogodišnja vladavina Bena Alija (Ben Ali). Taj događaj pokrenuo je niz protesta u Egiptu, Jordanu, Alžiru, Jemenu, Bahreinu, Libiji, Maroku i Siriji. Iako je internet bio u funkciji slobodarskih ciljeva Arapskog proleća, internet danas nije slobodan ni u jednoj zemlji koju je ono zadesilo, a u mnogima od njih vode se oružani sukobi.

U Narodnoj Republici Kini (dalje u tekstu NR Kina), 2011. godine, došlo je do organizovanja prodemokratskih protesta, poznatih kao Kineska revolucija jasmina. Aktivisti tog protesta pokušavali su da organizuju akcije putem interneta. Međutim, svi pokušaji bili su osujećeni, a kao posledica događanja i reakcija vlasti usledila je stroga cenzura interneta. Reč „jasmin” bila je zabranjena na kineskim blogovima.³ Na Dži-mejlu (G-mail) pojavili su se problemi za koje je Gugl (Google) tvrdio da je u pitanju blokada kineske vlasti koja je napravljena da izgleda kao problem.⁴ Gotovo svi mediji u svetu obaveštavali su javnost o tadašnjim dešavanjima u Kini.

Kod kineskog suseda, Demokratske Narodne Republike Koreje, poznate kao Severna Koreja, internet i ostali savremeni mediji strogo su kontrolisani. Upotreba interneta koja je dopuštena većini običnih ljudi u Severnoj Koreji svedena je na nekoliko hiljada stranica na internet mreži koje uglavnom jesu propaganda države, pri čemu je internet servis dostupan isključivo putem

¹ Freedom House, Freedom on the Net 2011, Tunisia. Retrieved in September from <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2011/tunisia>

² Ibid.

³ Videti: Kan 2011: internet.

⁴ Videti: Albanusius 2011: internet.

dajl-ap (dial-up) veze.⁵ Zvaničnici vlade visokog ranga i ljudi iz odabranih industrija koriste model interneta koji nema ograničenja.⁶ Budući da je internet u Severnoj Koreji strogo kontrolisan, gotovo je nemoguće da građani organizuju društvenu akciju poput one koje su pokušavali, doduše bez uspeha, aktivisti u NR Kini. Zbog sukoba sa Sjedinjenim Američkim Državama koji traje od pedesetih godina prošlog veka, a do čijeg završetka još nije došlo, mada smo svedoci događaja koji izgledaju kao pomak u tom pravcu,⁷ kontrola medija je način da Severna Koreja onemogući Sjedinjene Države da izazovu unutrašnje nemire i sukobe koji bi destabilizovali autoritativnu vlast Severne Koreje, pa tako i njihovu državu. To, naravno, ne opravdava takvo ponašanje vlasti Severne Koreje, koje je u suprotnosti sa ljudskim pravom na slobodu mišljenja i izražavanja, ali svakako objašnjava unutrašnju stabilnost države koja je u zahvatu čelične ruke severnokorejske vlasti.

Rukovodeći se sličnim razlozima, vlast NR Kine uvodi opsežne mere kontrole interneta posle Revolucije jasmina, mada u znatno manjoj meri od Severne Koreje, budući da je komunikacija i trgovina putem interneta vrlo intenzivna i značajna za kineski društveno-ekonomski razvoj. Kontrola interneta u NR Kini u vezi je ne samo sa unutrašnjim sukobima, aktuelnim ili potencijalnim, već i sa rivalstvom sa Sjedinjenim Državama, za koje možemo reći da predstavlja potencijalni sukob. NR Kina preti da postane vodeća svetska ekonomija u doglednoj budućnosti, kao i vojna sila, koja svoje oružane snage razvija po američkom modelu. Rivalstvo između NR Kine i Sjedinjenih Država može biti početak „Tukididove klopke”, situacije u kojoj se pojavljuje nova sila koja preti da zauzme mesto dominirajuće sile. Takva situacija u međunarodnim odnosima može dovesti do ratnog sukoba, pošto dominirajuća sila želi da zadrži *status quo* – da ostane vladajuća.⁸ Da bi NR Kina održala svoj razvoj i unutrašnju političku stabilnost, ona mora dopustiti slobodnu trgovinu i komunikaciju putem interneta, ali je mora i kontrolisati

⁵ Videti: Shah 2018: internet.

⁶ Ibid.

⁷ Predsednik Sjedinjenih Država Donald Tramp (Donald Trump) i severnokorejski lider Kim Džong Un (Kim Jong Un) na sastanku koji se održao 12. juna 2018. potpisali su deklaraciju kojom bi trebalo da doprinesu miru i prosperitetu na Korejskom poluostrvu. Tom deklaracijom Severna Koreja se obavezuje da poradi na potpunoj denuklearizaciji Korejskog poluostrva. Vidi: Rosenfeld 2018: internet.

⁸ Podrobno razmatranje odnosa između Sjedinjenih Država i NR Kine i mogućnosti nastanka situacije „Tukididove klopke” u tom odnosu izneo je Grejem Alison (Graham Allison) u knjizi *Destined for War (Predodređeni za rat)*, koja je objavljena 2017. Takvu situaciju između Atine i Sparte prvi je opisao antički istoričar Tukidid, po kome ona i nosi naziv. Situacija je dovela do razarajućeg Peloponeskog rata. Alison smatra da rat između Sjedinjenih Država i NR Kine nije nužan, kao što nije bio ni rat između Atine i Sparte u antičkoj Grčkoj, ali da se mora prepoznati tektonska strukturalna napetost kojom Vašington i Peking moraju ovladati kako bi izgradili mirnodopski odnos (Allison 2017: 5–6).

i ograničavati kako ne bi došlo do subverzivnih aktivnosti kao što su to bili protesti 2011. godine.

Da cenzura interneta kao po pravilu prati sukobe, bilo unutrašnje ili spoljašnje, pokazuju primeri mnogih drugih država u svetu.

Sirijska Arapska Republika je ograničavala i cenzurisala internet komunikaciju od početka ekspanzije tog medija u zemlji kako bi održala autoritet svoje vlasti. Zbog građanskog rata koji se još odvija u toj državi, na delu su ograničenja i kontrola internet komunikacije kako od strane sirijske vlade, tako i od strane Islamske Države u delovima zemlje koje ona kontroliše.⁹

U afričkim državama kao što su Demokratska Republika Kongo, Nigerija, Somalija, Južni Sudan, Angola, Libija, Etiopija u poslednjih nekoliko godina, ako ne i dužem vremenskom periodu, u toku su konflikti koji broje na hiljade žrtava.¹⁰ U svim tim državama ugrožena je sloboda medija, pa i sloboda komunikacije i informisanja putem interneta. Decembra 2017. vlada Demokratske Republike Kongo izdala je naredbu telekomunikacijskim kompanijama da blokiraju društvene mreže kako bi se sprečili protesti protiv predsednika Džozefa Kabile (Joseph Kabila), kome je mandat istekao još 2016, a nije planirao da održi niti je održao izbore. U januaru 2018. u potpunosti se blokira internet.¹¹ U mnogim drugim afričkim zemljama postoji problem cenzure interneta ili uopšte pristupa internetu, što je opet posledica nekakve vrste konflikta, barem prema našoj pretpostavci. Interesantna je činjenica da je u Nigeriji internet relativno slobodan, za razliku od tradicionalnih informativnih medija,¹² a po priuštivosti interneta Nigerija je na prvom mestu u Africi i na sedamnaestom mestu u svetu, prema podacima iz 2018.¹³ Sloboda interneta svakako ima pozitivne političke posledice u Nigeriji: digitalni aktivizam, koji sloboda interneta omogućava, doveo je do veće transparentnosti poslova vlade.¹⁴

⁹ Videti: Freedom House, Freedom on the Net 2017, Syria: Country Profile. Retrieved in September from <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2017/syria>

¹⁰ Precizniji podaci dostupni su na sledećoj internet stranici: <https://web.archive.org/web/20170517210254/http://www.acleddata.com:80/data>

¹¹ Videti: Afrika (2018), Democratic Republic of Kongo Blocks the Internet Ahead of Anti-Kabila Protests. Retrieved in September 2018 from <https://www.iafrikan.com/2018/01/22/internet-accesss-blocked-in-the-democratic-republic-of-congo-drc/>

¹² Videti: Freedom House, Freedom on the Net 2017, Nigeria: Country Profile. Retrieved in September 2018 from <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2017/nigeria>

¹³ Videti: The Economist Intelligence Unit, The Inclusive Internet Index 2018. Retrieved in September 2018 from <https://theinclusiveinternet.eiu.com/explore/countries/NG/performance/indicators/>

¹⁴ Videti: Freedom House, Freedom on the Net 2017, Nigeria: Country Profile. Retrieved in September 2018 from <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2017/nigeria>

Nasuprot tome, u Meksiku, gde vlada sukob između države i kriminalnih organizacija koje se bave trgovinom narkoticima, komunikacija putem interneta odvija se relativno slobodno, bez spoljašnjih ograničenja i cenzure. Ali to je omogućilo i različite vrste manipulacija na internetu. Na primer, protesti protiv povećanja cene gasa sa početka 2017. godine delegitimizovani su preko društvenih medija porukama koje podstiču vandalizam i haos.¹⁵ Takođe je razotkriveno da je čak i vlada Meksika ugrožavala ljudska prava advokata, novinara i aktivista koristeći računarske špijune.¹⁶

Primeri koji su ovde navedeni, koji ukazuju na korelaciju između odsustva slobode interneta i sukoba, tiču se značajnih kretanja u savremenoj istoriji. Ono najznačajnije tiče se odnosa između Sjedinjenih Država i NR Kine, za koji se čini da dolazi u situaciju „Tukididove klopke”. S obzirom na međusobnu trgovinsku zavisnost Sjedinjenih Država i NR Kine i zbog opasnosti od velikih uništenja do kojih bi sukob između tih sila doveo, malo je verovatno da će u budućnosti do takvog sukoba i doći. Odnos snaga između njih može se kolebati, menjati, prevagnuti s jedne na drugu stranu, ali taj odnos može biti odnos saradnje, uzajamnog dopunjavanja i podsticanja i može biti plodonosan za obe strane, kao i ostale koji u manjoj ili većoj meri doprinose takvom njihovom odnosu, pod uslovom da postoje značajna trgovinska razmena, razmena znanja i komunikacija. Optimistički, no ipak mogući rezultat jeste međusobno poštovanje dveju država, što bi bila posledica njihove međusobne saradnje.

U navedenim primerima imamo i slučajeve cenzure interneta koji bi trebalo da preduprede, spreče dešavanje protesta, ili onemogućе već nastale proteste koji mogu uticati na stabilnost vlasti i države. U novije vreme ispostavilo se da je komunikacija putem interneta i društvenih medija na njemu zgodno oruđe za organizovanje društvenih akcija. Protesti kao način izražavanja nezadovoljstva građana predstavljaju izraz unutrašnjeg sukoba u društvu i mogu biti legitimni ili nelegitimni. Iza maske protesta koji je naizgled legitiman može se skrivati namera za pobunu koja bi destabilizovala društvo i ugrozila interese njegovih građana. Cenzura interneta bi onemogućila takvu pobunu, pod uslovom da je internet glavno sredstvo njenog organizovanja. S druge strane, ograničavanje slobode u komunikaciji putem interneta ugrožava jedno od osnovnih ljudskih prava, pravo na slobodu mišljenja i izražavanja. Bilo da je cenzura interneta opravdana ili ne, bilo da se ograničavanjem slobode komunikacije ugrožavaju ljudska prava ili ne, razlog za takvu političku odluku mora biti nekakav sukob, ili prećutan ili na delu, koji vladajuća strana želi na taj način da razreši u svoju korist.

¹⁵ Videti: Freedom House, Freedom on the Net 2017, Mexico: Country Profile. Retrieved in September 2018 from <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2017/mexico>

¹⁶ Ibid.

Pored primera koje smo naveli, postoji mnogo drugih zemalja na svetu u kojima je odsutna sloboda interneta. U poslednjih nekoliko godina, vlade širom sveta drastično su povećale svoje napore kako bi manipulisale informacijama na društvenim medijima.¹⁷ Prema istraživanjima "Freedom on the Net" projekta, poslednjih sedam godina beleži se opadanje slobode interneta.¹⁸ Uz to, takođe treba očekivati, prema predviđanjima stručnjaka, povećanje nasilja između država, po nacionalnoj osnovi i unutar država, s tim što je malo verovatno da će karakter konflikta biti isti kao u prošlosti: u konfliktima će biti manje bitaka i tipičnih konflikata države protiv oponenta, a više raširenih i raznovrsnih nereda.¹⁹ Rezultati svih spomenutih istraživanja, kao i očekivanja u bliskoj budućnosti koja se tiču slobode interneta i sukoba na globalnom planu, govore u prilog tezi koju ovde zastupamo.

Sloboda interneta kao princip publiciteta u funkciji svetskog mira

Jedna od osnovnih pretpostavki od kojih ovde polazimo glasi: ograničavanje slobode komunikacije putem interneta po pravilu prati sukob u društvu u kojem se to ograničavanje i dešava. Iz te pretpostavke logički sledi da ako nema ograničenja komunikacije na internetu onda nema ni sukoba. Pored toga što je odsustvo slobode interneta indikator postojanja sukoba, ovde zastupamo i jaču tezu – sloboda interneta može biti jedan od glavnih razloga koji će dovesti do relativno trajnog mira, čije trajanje zavisi od trajanja slobode interneta.

Treba napomenuti da sloboda interneta ovde ima široko značenje i podrazumeva široku rasprostranjenost i pristupačnost interneta, odsustvo spoljašnjih ograničenja, cenzure, odsustvo autocenzure, minimalizovanje manipulacija različitih vrsta, odgovornost i podložnost zakonskim regulativama, poštovanje privatnosti, bezbednost, kao i slobodu trgovine i marketinga putem interneta koji takođe treba da budu pravno regulisani. Slobodan internet omogućava bolju informisanost ljudi, ali i nezavisno istraživanje i kritičko preispitivanje informacija, pa tako i raskrinkavanje manipulacija i razotkrivanje nedela svake vrste. Osim toga, slobodan internet pruža

¹⁷ Videti: Freedom House, Freedom on the Net 2017: Manipulating Social Media to Undermine Democracy. Retrieved in September 2018 from <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/freedom-net-2017>

¹⁸ Ibid.

¹⁹ ACLED, Trend 1: Rates of Violence in 2016. Retrieved in September 2018 from <https://web.archive.org/web/20170215151605/http://www.acleddata.com:80/trend-1-rates-of-violence-in-2016>

moгућnost pokretanja društvenih akcija, građanskih inicijativa i pokreta, organizovanja ljudi oko nekog zajedničkog cilja. Uz sve to, međunarodna trgovina danas je nezamisliva bez interneta, iz prethodno navedenih razloga. Merodavne organizacije koje se bave procenom i merenjem stanja slobode interneta, kao što je Freedom House, na čije se rezultate istraživanja projekta „Freedom on the Net“ u ovom radu pozivamo, podrazumevaju navedene karakteristike slobode interneta kao parametre koje pokušavaju da precizno izmere i analitički obrade.

Nijedan medij do sada u čovekovoј istoriji nije pružao takve mogućnosti saznanja i delanja. Pored toga što može biti izuzetno sredstvo manipulacije, ako je slobodan u prethodno određenom smislu, internet može biti sredstvo kojim se može postići emancipacija svih ljudskih snaga. U uslovima društva gde je internet slobodan, celokupna javnost kritički prosuđuje i može legitimno izdeјstvovati odluke koje se tiču života u samom društvu. Stoga bi takvo društvo moglo postati pravedno društvo. U tom smislu, sloboda interneta imala bi funkciju kriterijuma pravednosti društva, slično Kantovom principu publiciteta na osnovu kojeg se može proceniti pravednost zakona. Prema Kantu, svaki pravni zahtev treba da bude takav da ga je moguće javno iskazati. Svaki razlog koji se ne sme glasno iskazati, a da se time ne osujeiti namera, nailazi na protivdeјstvo svih zbog nepravde koja svakom preti, smatrao je Kant (Kant, *Večni mir*, „Prilog“, II). Ako vlast krije svoje prave razloge i namere, da bi ih ostvarila u savremenom dobu mora ograničavati slobodu interneta, što svakako nije opravdano i stvara potencijalne sukobe. Razotkrivanje tih razloga i namera, koje bi se zahvaljujući moći interneta svuda brzo proširilo u celokupnoj javnosti, kao reakciju izazvalo bi proteste koji bi mogli brzo i efikasno da se organizuju putem interneta. Kada bi sloboda interneta bila svuda prisutna u svim zemljama sveta, vlast i drugi politički akteri svuda bi bili pod budnim okom internet javnosti, tako da ne bi moglo da dođe do zloupotrebe političke moći. Ako bi do zloupotrebe došlo, ona bi brzo bila sprečena. Što se tiče trgovinskih odnosa između zemalja, oni bi bili znatno poboljšani zbog prednosti koje internet u trgovini i bankarstvu pruža, pa, samim tim, ljudi imaju i ekonomske razloge da održavaju slobodu interneta. U krajnjoj liniji, što je glavna teza ovog razmatranja, sveprisutna sloboda interneta omogućila bi trajni mir, odnos poštovanja između ljudi i sveopšti civilizacijski razvoj i napredak. No, možda je to neodsanјani san poznog prosvetiteljstva, koji nikada neće ugledati svetlost dana, čak i uz dalji razvitak moćnih tehnoloških sredstava. Na svim ljudima sveta je da pokušaju da ostvare i otkriju svetski mir, u čemu tehnologija može biti od pomoći i koristi, zavisno od načina njene primene.

LITERATURA

Allison (2017): Graham Allison, *Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap?*, Boston–New York: Houghton Mifflin Harcourt.

Montesquieu (2008): Charles Louis de Secondat Baron de Montesquieu, *De l'esprit des lois*, P. Janet (ed.). Retrieved in September 2018 from <http://www.gutenberg.org/files/27573/27573-h/27573-h.htm>

Kant (1995): Imanuel Kant, *Večni mir*, Beograd–Valjevo: Gutembergova Galaksija, Valjevska štamparija.

VEBOGRAFIJA

ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project). Retrieved in September 2018 from <https://web.archive.org/web/20170424064734/http://www.acleddata.com/>

Albanesius (2011): Chloe Albanesius, *Report: China Blocks Gmail to Stop Protests*. Retrieved in September 2018 from <https://www.pcmag.com/article2/0,2817,2382310,00.asp>

Freedom House, *Freedom on the Net 2017*. Retrieved in September 2018 from <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/freedom-net-2017>

iAfrika (2018): *Democratic Republic of Congo Blocks the Internet Ahead of Anti-Kabila Protests*. Retrieved in September 2018 from <https://www.iafrikan.com/2018/01/22/internet-accesss-blocked-in-the-democratic-republic-of-congo-drc/>

Kan (2011): Michael Kan, *China Blocks Microblogs for "Jasmine Revolution"*. Retrieved in September 2018 from <https://www.pcworld.com/article/220206/article.html>

Shah, Shaqib (2018): *Keep Faking the Tablets: Does North Korea Have Internet and Smartphones? An Inside Look at the Wacky Tech in Kim Jong-un's Hermit Kingdom*. Retrieved in September 2018 from <https://www.thesun.co.uk/tech/6156327/north-korea-internet-smartphones-technology-kim-jong-un/>

Rosenfeld (2018): Everett Rosenfeld, *Read Full Text of the Trump–Kim Agreement Here*. Retrieved in September 2018 from <https://www.cnn.com/2018/06/12/full-text-of-the-trump-kim-summit-agreement.html>

The Economist Intelligence Unit, *The Inclusive Internet Index: Measuring Success 2018*. Retrieved in September 2018 from <https://theinclusiveinternet.eiu.com/>

Miloš Z. Agatonović
Preschool Teacher Training College
Kruševac

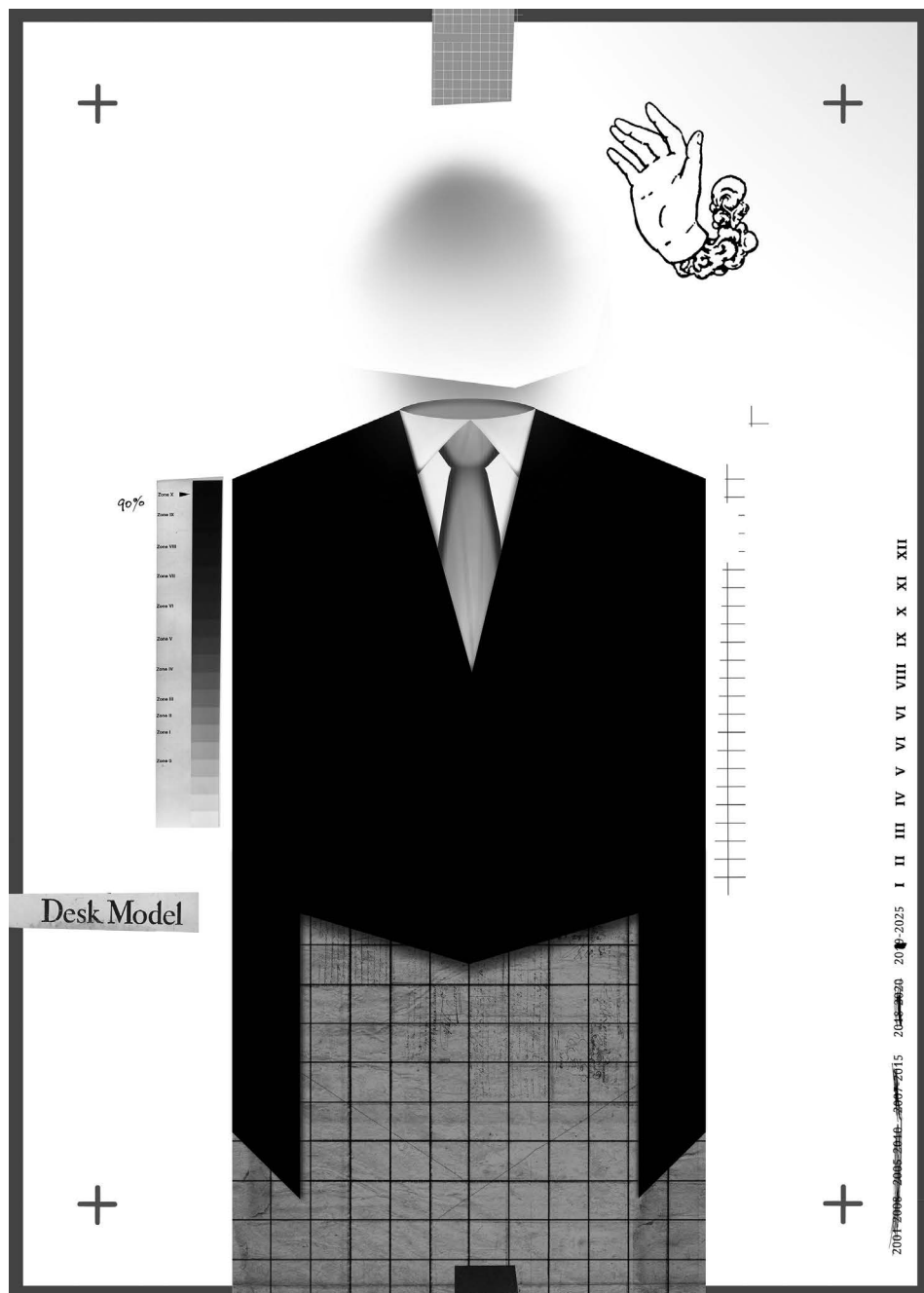
PERPETUAL PEACE AND THE USE OF THE INTERNET

Summary: Immanuel Kant claimed that the spirit of commerce is an instrument of nature on its way toward perpetual peace. He also claimed, in accordance with the tradition of liberal thought, from Montesquieu to the present, that commerce cannot coexist with war. Bearing in mind Kant's analysis of perpetual peace, the goal of the paper is to show that the Internet as a medium used to make most of today's trades and communication, possible on the level that is known to us, also helps to achieve peace. Furthermore, the paper points out that peace in contemporary conditions of human society is sustainable as long as there is Internet freedom.

Numerous examples of the conflicts in the world today coincide with the absence of Internet freedom. This paper gives a few important examples that confirm the main hypothesis of the paper. The most relevant example is the potential conflict between PR China and the US of America, that could lead to the "Thucydides's trap", which is suggested by the censorship of the Internet on the side of China. China's censorship of the Internet serves the purpose of maintaining its stability and development. There are similar examples of other countries where there is a potential conflict, but also with the countries where there is some kind of actual conflict. Social networks on the Internet could be used – as they had been during the Tunisian "Jasmine" Revolution, "Arab Spring", and Chinese "Jasmine Revolution" – to organize protests, revolts or insurgencies that can affect the power of the authorities. Banning social networks on the Internet disables activists to organize political or social actions as expedient as they could be organized if there was Internet freedom.

Internet freedom has a broad meaning that assumes availability and ease of access, absence of external limitations and censorship, absence of auto-censorship, minimalisation of the manipulations of various kinds, legal liability, individual privacy, security, as well as free Internet trade and marketing that should also be legally regulated. In a society where the Internet is free in the given sense, the whole public critically thinks and can legally make decisions that concern living in the society. Therefore, the Internet freedom could be a criterion of social justice, similarly to Kant's principle of publicity. Universally inherent Internet freedom in the world would enable perpetual peace, respect between men, and universal development and progress.

Keywords: Kant, perpetual peace, *doux commerce* thesis, Internet, world conflicts.

Милош Ђорђевић, Делегат, дигитални колаж, принт, 50 x 70 цм, 2019.

Interdisciplinarna naučna konferencija
Filozofija medija: Mediji i konflikti

**IZLOŽBA SLIKA
DR VLADISLAVA ŠĆEPANOVIĆA**

13–14 / 09 / 2018
Fakultet pedagoških nauka u Jagodini

120 25

Изложба слика у оквиру пратећег програма научне конференције